

Milieurapport: het milieu in Vlaanderen

BBL - Beleidsbabbel [babbel@bblv.be]

Verzonden: vrijdag 30 maart 2012 15:55

Aan: BBL - Beleidsbabbel [babbel@bblv.be]

Kan je deze nieuwsbrief niet lezen? [Klik hier](#).

beleidsb@BBEL

Bond Beter Leefmilieu
KOEP EL VAN MILIEUVERENIGINGEN Vlaanderen

Nr. 278 - Milieurapport: het milieu in Vlaanderen

● [Suggesties voor nieuwe artikels of reacties welkom op babbel@bblv.be.](#)

MIRA

- [Milieurapport schetst toestand van milieu in Vlaanderen](#)
- [Transport blijft toenemen](#)
- [Diesel blijft een groot probleem](#)
- [Luchtkwaliteit verbetert, maar we zijn er nog lang niet](#)
- [Energiegebruik schiet de hoogte in](#)
- [Nood aan inhaalbeweging voor hernieuwbare energie](#)
- [2010 rampjaar voor broeikasgassen](#)
- [Waterkwaliteit verbetert onvoldoende](#)
- [Waternut gebruik daalt](#)
- [Ruimtelijke ordening](#)
- [Duurzaam materialenbeheer: ambitieus maar nog niet operationeel](#)

~ MIRA ~

Milieurapport schetst toestand van milieu in Vlaanderen

Het Vlaams Milieurapport 2011 (MIRA) analyseert en evalueert de milieutoestand in Vlaanderen. Dat gebeurt aan de hand van ruim 100 indicatoren. Voor Bond Beter Leefmilieu de ideale gelegenheid om onze kijk te geven op de meest opvallende punten en om verbeterpunten aan te reiken.

[naar
boven](#)

~ MIRA ~

Transport blijft toenemen

Volgens de cijfers van het MIRA-rapport nam het transportvolume in de periode 2000-2010 gevoelig toe. Het personenvervoer op de weg groeide in deze periode met 12%, tot 73 miljard personenkilometers. Het goederenvervoer klokte af op 44 miljard tonkilometers, een stijging met 24% op 10 jaar.

Hoe het gesteld is met de evolutie in de luchtvervuiling door het toenemende verkeer is minder duidelijk. Dat komt omdat sinds 2010 een nieuwe berekeningsmethode wordt gebruikt, waarin het vrachtverkeer een hoger aandeel heeft. Daardoor zijn de cijfers voor 2010 moeilijk vergelijkbaar met de voorgaande jaren. Het zal wachten zijn op de nieuwe cijfers voor 2011 om de evolutie van luchtvervuiling door verkeer te kunnen beoordelen. Uit een meetcampagne van VMM gedurende 2010 blijkt wel dat de normen voor NO₂ in zowat alle centrumsteden worden overschreden, vooral op verkeersintensieve locaties.

Verder blijkt dat het gebruik van het openbaar vervoer de afgelopen jaren sterk is toegenomen. Het gebruik van bus en tram verdubbelde zelfs sinds 2010, het treingebruik nam met 40% toe. Toch blijft koning auto oppermachtig. Nog steeds wordt voor vier op vijf verplaatsingen de auto gebruikt, openbaar vervoer heeft een aandeel van 15%. In 2010 was dit nog maar 10%. Trein, tram en bus zitten dus in de lift.

[Erik Grietens](#)

[naar
boven](#)

~ MIRA ~

Diesel blijft een groot probleem

Volgens het Milieurapport worden de plafonds voor de verzurende uitstoot niet gehaald. Vooral de uitstoot van NO_x (stikstofoxiden) is daarbij het probleem. De verdieseling van het wagenpark speelt een belangrijke rol, aangezien de NO_x-uitstoot van een dieselwagen drie maal hoger ligt dan die van een benzinewagen. In 2000 werd diesel voor 75% van de verplaatsingen gebruikt, in 2010 is dat aandeel opgelopen tot 83%.

In het hoofdstuk milieu en economie van het Milieurapport wordt de verklaring én de oplossing voor de verdieseling aangedragen. Er werd berekend welk deel van de externe kosten (kosten door luchtvervuiling, lawaai, onderhoud wegen,...) betaald wordt via belastingen op verkeer. Uit die berekening blijkt dat voor een diesel personenwagen slechts 69% van de externe kosten worden vergoed, voor een kleine vrachtwagen op diesel is dat slechts 30%. Voor een personenwagen op benzine wordt dan weer 55% te veel belasting betaald. Dat komt door de relatief lagere externe kosten van een benzinewagen en de hogere accijnzen die benzinewagens betalen. Dit toont nog maar eens aan dat het niet meer dan billijk is om de accijnzen op diesel te verhogen en die op benzine te verlagen, om zo een verdere verdieseling van ons wagenpark tegen te gaan en de verzurende uitstoot onder controle te houden.

[Erik Grietens](#)

[naar
boven](#)

~ MIRA ~

Luchtkwaliteit verbetert, maar we zijn er nog lang niet

Sinds begin deze eeuw is de luchtkwaliteit in Vlaanderen opmerkelijk verbeterd. Meestal

blijkt die verbetering voor een groot deel toe te schrijven aan milieu-investeringen en de toepassing van Best Beschikbare Technieken door de industrie, als gevolg van aangescherpte Europese milieunormen. Het probleem van luchtvervuiling verschoof de afgelopen tien jaar meer en meer van industrie richting transport en huishoudens.

Wat fijn stof betreft blijft het probleem voornamelijk de piekvervuiling op smogdagen. Op dagen met weinig wind en temperatuurinversie – wanneer we in onze eigen vervuiling blijven zitten – gaan de luchtmeters zwaar in het rood. Daardoor halen we de Europese doelstelling – maximum 35 dagen met overschrijding – op verschillende plaatsen niet. Meteen ook de reden waarom België door de Europese Commissie werd doorverwezen naar het Europees Hof. De gemiddelde jaargrenswaarde wordt wel overal gehaald.

[Erik Grietens](#)

 [lees verder](#)

[naar
boven](#)

~ MIRA ~

Energiegebruik schiet de hoogte in

Het gaat niet goed met ons energiegebruik. Na vier jaar van dalende vraag, steeg het energiegebruik van Vlaanderen in 2010 met ruim 10 %. De extreem koude wintermaanden en de heropleving van de economie na de financieel-economische crisis van 2008–2009 zijn de belangrijkste oorzaken van deze stijging. Verontrustend is dat ook de energie-intensiteit in 2010 toenam met 8,1 %. Het is duidelijk dat Vlaanderen meer dan één tandje zal moeten bijsteken, willen we ons inschrijven in de Europese doelstelling van 20% energiebesparing tegen 2020.

Terwijl de energievraag in de huishoudens door de relatief milde winters daalde tussen 2003 en 2007, kende het energieverbruik de laatste jaren een sterke stijging. De koude winter zorgde ervoor dat de huishoudens in 2010 maar liefst 46% meer energie nodig hadden dan in 2007. Doordat de isolatie van onze woningen verbetert, kon de stijging van het energiegebruik nog enigszins afgeremd worden. Maar willen we in de toekomst ook koude winters trotseren zonder uit de hand lopende energiefacturen, zullen we de energie-efficiëntie van onze woningen nog drastisch moeten verbeteren. Ook het elektriciteitsverbruik in de huishoudens blijft stijgen. Een zuiniger gebruik van energie-efficiëntere toestellen, zal ook deze trend moeten keren.

Onze industrie, die verantwoordelijk is voor het leeuwendeel van de Vlaamse energieconsumptie, scoort niet goed. Het industrieel energiegebruik lag in 2010 17% hoger dan in 2009. Hiermee ligt het industrieel verbruik opnieuw hoger dan in 2000. Dit is voornamelijk te wijten aan een heropleving van de economie na de financieel economische crisis van 2008-2009. Het is echter zeer zorgwekkend dat het energiegebruik in industriële installaties sneller toenam dan het algemeen productieniveau, wat erop wijst dat onze industrie inboet op energie-efficiëntie. De nieuwe cijfers van het milieurapport bevestigen dat er nood is aan een stevig energiebesparingsbeleid voor onze industrie. Het is tot op vandaag echter nog zeer onduidelijk [hoe onze beleidsmakers de industrie willen aanzetten](#) tot het volgen van een energiezuiniger pad.

[Sara Van Dyck](#)

[naar
boven](#)

~ MIRA ~

Nood aan inhaalbeweging voor hernieuwbare energie

Ook op het vlak van hernieuwbare energie hebben we nood aan een inhaalbeweging. In 2010 werd 3,4% van onze energiebehoefte opgewekt met hernieuwbare energie. Tegen 2020 zal

België haar aandeel hernieuwbare energie moeten optrekken tot 13%. Het is nog niet duidelijk welk aandeel hiervan in Vlaanderen zal gerealiseerd worden, maar het staat vast dat we nog een lange weg te gaan hebben.

Dankzij de ondersteuning met groenestroomcertificaten, kende de groenestroomproductie een stevige groei. Vandaag is 5,5 procent van het stroomverbruik hernieuwbaar. Deze groei moet doorgezet worden, maar het is nog onduidelijk hoe onze beleidsmakers groene stroom verder willen ondersteunen.

Het leeuwendeel van de groene stroom wordt nog steeds geleverd door biomassa. Met deze energievorm moeten we echter voorzichtig omspringen, niet alle biomassa is immers even duurzaam. Zo wordt nog heel wat biomassa verspild als bijstook in verouderde steenkoolcentrales of in elektriciteitscentrales waar de restwarmte verloren gaat. Daarnaast worden ook afvalverbrandingsovens ondersteund om biomassa te verbranden, wat allerm minst getuigt van een efficiënte inzet. Gezien het belang van biomassa in onze stroommix, dringt een visie over een duurzame, doordachte en efficiënte inzet van biomassa zich op.

Tot slot hebben we nood aan een inhaalbeweging op het vlak van groene warmte en het gebruik van restwarmte. Deze vormen van hernieuwbare energie en energiebesparing blijven zwakke broertjes in ons energiebeleid. Uit het milieurapport blijkt dat groene warmte vandaag instaat voor slechts 2,5 % van het warmtegebruik. Hier ligt nog een gigantisch potentieel. De subsidies voor groene warmte en restwarmte die dit jaar voor het eerst zullen worden toegekend, zijn een eerste stap om dit potentieel te ontsluiten. Maar subsidies op zich zullen niet voldoende zijn. Er is nood aan een echte warmtebeleidsvisie. Daarbij zou onder andere een warmtekaart moeten gemaakt worden die de nood aan warmtenetten in kaart brengt en die aanbieders van groene warmte toelaat om vragers voor hun warmteoverschot te vinden

[Sara Van Dyck](#)

[naar
boven](#)

~ MIRA ~

2010 rampjaar voor broeikasgassen

Het klimaat verandert, ook in België. Op aarde nam de jaargemiddelde temperatuur al met 0,81 °C toe tussen 1850 en 2010. De temperatuuroptoe name kent bovendien een duidelijke versnelling: de 26 warmste jaren liggen allemaal in de laatste drie decennia. Ook in België

vertonen de metingen een duidelijk stijgende trend. In ons land is het al 2,3 °C warmer dan in de pre-industriële periode. Tegelijk worden de winters natter en zijn er minder maar meer intense neerslagperiodes in de zomer.

De groeiende aandacht voor de gasen die de opwarming veroorzaken, heeft nog niet tot veel reducties geleid. In 2010 lag de uitstoot van broeikasgassen 1% onder het niveau van 1990, vooral door het terugbrengen van minder bekende broeikasgassen. Dat is volgens het MIRA-rapport vooral het resultaat van “maatregelen inzake PFK’s en SF6 (installatie fluoriderecuperatie-eenheid in één chemisch bedrijf), N2O (ingebruikname katalysatoren in de chemische industrie, daling veestapel) en CH4 (valorisatie stortgas en beperking op storten van afval, daling veestapel).

2010 was een rampjaar als het op de uitstoot van broeikasgassen aankomt. Door de stijging van het energieverbruik namen ook de broeikasgassen met 18% toe. Ook in de sectoren landbouw, transport, handel en diensten namen de emissies opnieuw toe. De toegenomen activiteit doet er de efficiëntiewinsten teniet.

Volgens sommigen is het meeste ‘laaghangend fruit’ al geplukt als het op de reductie van broeikasgassen aankomt in Vlaanderen. De cijfers van het MIRA leren ons dat veel gemakkelijke maatregelen niet bijster veel meer opleveren. Met het volgende klimaatbeleidsplan zal de Vlaamse Regering bijgevolg naast efficiëntieverbeteringen ook moeten mikken op meer structurele oplossingen zoals vraagbeheersing en -sturing in de verschillende sectoren.

[Mathias Bienstman](#)

[naar
boven](#)

~ MIRA ~

Waterkwaliteit verbetert onvoldoende

De waterkwaliteit in Vlaanderen verbetert geleidelijk. Deze verbetering is echter onvoldoende om de normen en de doelstellingen voor waterkwaliteit te halen. Het is onwaarschijnlijk dat tegen 2015 overal een goede ecologische toestand zal worden bereikt, zoals zowel de Europese als de Vlaamse wetgeving voorschrijven.

Het MIRA-rapport toont aan dat de verstrengde bemestingsnormen en inspanningen om bemestingspraktijken te veranderen meer dan nodig blijven. De landbouw is immers verantwoordelijk voor 60 % van de totale stikstofvracht die in het oppervlaktewater terechtkomt en voor 42 % van de fosforvracht. Daarnaast is de landbouw ook verantwoordelijk voor 40% van de verzurende emissies naar de lucht, eveneens het gevolg van intensieve veeteelt en slechte bemestingspraktijken.

Een ander belangrijke bron van waterverontreiniging komt van gewasbestrijdingsmiddelen. Voor een aantal pesticiden nemen de normoverschrijdingen in oppervlaktewater weliswaar af, maar zelfs voor stoffen die al geruime tijd verboden werden, stelt men nog overschrijdingen vast. Dit toont aan dat (verboden) pesticiden nog zeer lang in het milieu aanwezig blijven. MIRA luidt daarnaast de alarmbel voor een aantal pesticiden die grote overschrijdingen vertonen van de ecologisch gevaarlijke drempelwaarden, terwijl ze nog geen officiële norm toegekend kregen. In het grondwater is de situatie nog erger: in 90%

van de meetpunten komen bestrijdingsmiddelen voor, en in bijna 60% van de meetpunten wordt de norm overschreden. De inspanningen om alternatieve bestrijdingsmiddelen in te zetten moeten sterk opgedreven worden. Hiervoor is er een grote nood aan meer onderzoek en ontwikkeling naar ecologische alternatieven. Helaas wordt er meer geïnvesteerd in pesticidenresistente GGO's, die het pesticidenverbruik enkel zullen verhogen.

De systematische uitbreiding en verbetering van de openbare waterzuivering en uitbreiding van het rioleringsstelsel werpt ook onvoldoende vruchten af in verhouding tot zijn kostenplaatje. Het MIRA-rapport geeft aan dat in 2011 opnieuw meer dan de helft (54,4%) van de middelen voor leefmilieu hiernaartoe gingen.

Om de waterkwaliteit verder te verbeteren en de doelstellingen te halen zal het naast een efficiëntere openbare waterzuivering en minder bemesting en pesticidengebruik ten slotte ook nodig zijn om extra inspanningen te leveren om waterlopen opnieuw een meer natuurlijke inrichting te geven.

[Jeroen Gillabel](#) en [Karlien Vandecasteele](#)

[naar
boven](#)

~ MIRA ~

Waternverbruik daalt

Het totaal waternverbruik lag in 2009 bijna 10% lager dan in 2000, met een opmerkelijke daling sinds 2007. Deels is dit het gevolg van het overheidsbeleid dat via maatregelen zoals vergunningen, heffingen en sensibilisatie probeert om het waternverbruik, vooral van leiding- en grondwater, te beperken. Bovendien is de prijs van het leidingwater gestegen en speelt ook de financieel-economische crisis en rol.

De Vlaming gebruikt in het huishouden gemiddeld 100 liter leidingwater per dag, wat 10 liter minder is dan in 2000. Nadat het waternverbruik in de industrie nagenoeg constant bleef tussen 2000 en 2006, kwam ook hier een daling met iets meer dan 20% tussen 2006 en 2009.

De landbouwsector is eveneens een belangrijke waternverbruiker. Het waternverbruik in de landbouw is echter slechts bij benadering gekend.

Het ziet ernaar uit dat het waternverbruik stapvoets de juiste richting uitgaat. Onze hoge bevolkingsdichtheid, intensieve industrie en landbouw op een beperkte oppervlakte zorgen er wel voor dat de druk op de watervoorraden in Vlaanderen erg groot blijft. Bovendien zullen de kansen op ernstige watertekorten en droogte nog toenemen door de klimaatverandering. In functie hiervan is het erg belangrijk dat we meer water bufferen.

Om onze watervoorraden in stand te houden, is bovendien noodzakelijk om ons waternverbruik nog verder te verminderen. Daarnaast kan ingezet worden op het doorgedreven hergebruik van water in industrie en landbouw en het gebruiken van alternatieve waterbronnen. Het gebruik van regenwater biedt bijvoorbeeld nog verdere mogelijkheden.

[Karlien Vandecasteele](#)

[naar
boven](#)

~ MIRA ~

Ruimtelijke ordening

Het MIRA-rapport toont opnieuw aan dat de slechte ruimtelijke ordening in Vlaanderen - gekenmerkt door ruimteverspilling en verspreide bebouwing/versnippering- steeds grotere gevolgen heeft voor natuur-, milieu- en leefbaarheid. Vlaanderen kent met 12,9% een veel hogere bodemafdichtingsgraad dan de andere Europese landen (gemiddeld 1,8%). Onder afgedichte bodem wordt bebouwing, wegen en verharding verstaan. Hierdoor kan water niet meer infiltreren in de bodem.

Een van de meest zichtbare gevolgen van de hoge bodemafdichtingsgraad is **wateroverlast**, denk maar aan de overstromingen van november 2010. Maar de afdichting heeft nog anderen kwalijke gevolgen zoals de verdroging van de bodem, een negatieve invloed op de (bodem)biodiversiteit en een verlies aan ecosysteem functies (zoals de opslag van koolstof in de bodem).

Het MIRA-rapport toont aan dat het bijzonder slecht gesteld is met onze **biodiversiteit**. Een derde van de soorten en drie kwart van de habitats bevinden zich in zeer ongunstige staat van instandhouding. Ook hier is de bodemafdichting een van de belangrijkste boosdoeners.

Door de aanwezigheid van die verharde oppervlakken versnipperd de open ruimte. Versnippering zorgt ondermeer voor de ruimtelijke isolatie en de vermindering van de leefgebieden van fauna en flora en zet zo bijkomende druk op de biodiversiteit.

Lawaai als gevolg van ruimtelijk wanorde blijft volgens het MIRA rapport de belangrijkste bron van hinder en komt op de tweede plaats van milieufactoren die onze gezondheid bedreigen, na luchtvervuiling.

Tenslotte is ook de **slechte luchtkwaliteit** in Vlaanderen, waar het verkeer een groot aandeel in heeft, het rechtstreeks gevolg van de ruimtelijke wanorde.

Vlaanderen heeft dringend nood aan een slimme ruimtelijke ordening die zuinig omspringt met onze kostbare ruimte door kernversterking, renovatie, verdichting en het weren van verharding. Het beleid moet 'ontharding' van verharde terreinen stimuleren. In steden kan het hitte-eiland getemperd worden door het maximaliseren van onverharde ruimte, groengebieden en water- en groenelementen zoals groendaken, vijvers, bomen enz. De ruimtelijke ordening moet absoluut meer rekening houden met milieudoelstellingen zodat bijvoorbeeld blootstelling van woningen aan te hoge geluidsniveaus of bedrijven op pure autolocaties worden vermeden.

[Karlien Vandecasteele](#)

[naar
boven](#)

~ MIRA ~

Duurzaam materialenbeheer: ambitieus maar nog niet operationeel

De Vlaming produceerde in 2010 7 kg huishoudelijk afval minder dan het jaar ervoor. Bovendien wordt ongeveer twee derde van de 525 kg huishoudelijk afval per inwoner gerecupereerd via compostering, recyclage of hergebruik. Er wordt ook nog slechts een kleine fractie van het huishoudelijk afval gestort (minder dan 4%). Mooie resultaten in vergelijking met heel wat andere Europese landen, waar storten van composteerbaar, recycleerbaar of brandbaar afval nog steeds de norm blijft.

Getoetst aan de doelstellingen uit het vorige Milieubeleidsplan (2008-2010), blijkt het afvalprobleem onder controle. De doelstelling om het huishoudelijk afval niet te laten toenemen wordt al 10 jaar gehaald. De doelstelling om de hoeveelheid restafval te beperken tot 150 kg per inwoner wordt sinds 2009 gehaald.

Wat betreft het bedrijfsafval, waarvan Vlaanderen jaarlijks tien keer meer produceert vergeleken met het huishoudelijk afval, toont het MIRA-rapport aan dat de hoeveelheid met een kwart gestegen is sinds 2000, terwijl de doelstelling uit het vorige Milieubeleidsplan was om het bedrijfsafval te laten dalen. In het huidige Milieubeleidsplan is deze doelstelling zelfs afgezwakt: de hoeveelheid industrieel afval mag toenemen, zolang er ook relatief meer economische groei is.

In 2011 verliet de Vlaamse overheid het pad van het klassieke afvalbeleid, om vastberaden de weg op te gaan van het duurzaam materialenbeleid. Met een nieuw decreet (het Materialendecreet) en uitvoeringsbesluit (VLAREMA) werd de lat hoog gelegd.

Afvalpreventie en hergebruik zijn de absolute prioriteiten, gevolgd door hoogwaardige recyclage in gesloten kringlopen. Een toetsing van de afvalcijfers uit het MIRA rapport aan de ambities uit het materialendecreet toont dat er nog werk aan de winkel is.

[Jeroen Gillabel](#)

 [lees verder](#)

[naar
boven](#)

 [Wijzig uw abonnementsgegevens op \[bondbeterleefmilieu.be\]\(http://bondbeterleefmilieu.be\).](#)

© Copyright BBL 2012

=

-----=

- This E-mail Message was Processed by Virtual AutumnTECH: Standard Edition -

-----=

<http://www.AutumnTECH.com>

=